



PEST, NOVEMBER 24.

47 szám.

II. FÉLÉV. 1864.

Megjelenik minden esütörtökön. Szerkesztő lakása (kegyesrendűek épülete 32. sz.) Ügynöki hivatal: (Lipótutca 8. sz.)

25. Katalin. 26. Konrád. 27. Advent. 1. Vas. Facund. (Evang. Jelek lesznek a napban. Lukács 21, 25—33.) 28. Sosthenes. 29. Saturnin. 30. András. December. 1. Eligius.

Előfizetés: helyben félévre 1 frt 31 kr egész évre 2 frt 62 kr; vidékre félévre 1 frt 66 kr, egész évre 3 frt 32 kr o. é.

### Az isteni Megváltó.

A világ valamint ez előtt, úgy most is a bűn sötét-ségében fetreng. Az emberiség Jézusnak, az Isten fiának megérkezése előtt e földön egészen oly helyzetben volt, minőben voltak Jeruzsalem pusztulása előtt a keresztények. Valamint a keresztények a zsidók által elnyomattak s mindenkép üldöztettek: úgy az emberiség is Jézus eljövetele előtt a bűn és szükség alatt szánandólag görnyedezett s leveretve volt. Oly mélyen volt ugyanis a sötétségbe süllyedve, vagy jobban mondva, oly mélyen valának a tudatlanságba és esztelenségbe süllyedve, miként az élő, egyetlen s legjobb Isten- és atyáról ott a magasban mitsem tudának s kő- és fából készített szobrokat imádának s gyakran madarak, négy-lábuak, vagy csuszó-mászó állatok előtt borultak imá-dólag a porba. Annyira eltompitva volt érzetök, hogy nem tarták szégyennek és gyalázatnak, kő és fa előtt letérdelni, s nem érzék egy véghetetlen, fölöttök élő Isten és atya létezését, meglegedvén inkább a négylábu állatok és madarak vagy lelketlen dolgok istenítésével. Ép ily életűres és tisztátalan vala a lélek is, tisztátalan és bűnös dolgoknak isteni-tiszteletet nyujtva, s ama leg-felsőbb, mit magának képzelni s mit imádni tudott, nem vala más istenített bűnösnel. És ha eme legfelsőbb, emez Isten, kihez a szív imádvá emelkedett, sőt nem is állat vagy kő, de bizonyára nem több vala egy istenített bűnösnel: mily iszonyu természetűnek kellett lenni a dolgok mindennapi helyzetének, vagyis az ember tetteinek s mindenek fölött a népek erkölcsi állapotának?! Ah, hol minden belső lelki fölemelkedés, minden erkölcsi tökély ismerete, s minden küzdés e tökély után, s minden, egy fensőbb ismeretlen világból érkezett ösztön hiányzott, ott csak a vak és vad testi kivánság uralkodhatott az emberben. E végett a rablás, lopás, igazságtalanság, irigység, árulás, bűn stb. mindenütt teljes féktelenséggel iszonyatosan dühöngött. Szomorú s rettenetes helyzet!

És ez volna maig is állapotunk, vagy még rosszabb,

ha Isten nem könyörült s egyetlen Fiát mint Megváltót nem küldötte volna el, ki után oly régen sovárgának ama borzasztó sötétségben, ama mély önmegbecstelenítésben és inségben nyomorgók. Az Atyának egyszülöttje levevendi rólunk a terhet. Örömmre tehát föl, szives olvasó! szived egész erővel és szeretettel csupán érette verjen, dobogjon; Ő az áldott, az igaz Isten az igaz Istentől, világosság a világosságtól; Ő váltott meg minket a tudatlanság éjszakájától, állítván magáról: „A vakok látnak!“ Lássátok, én a vakokat pusztá szó által látókká teszem. Én a némának egyetlen szó által adom vissza a szólást s a vaknak szeme világát. Ki teheti ezt, ha csak Isten nincs vele? Nem látható, kézzelfogható tanubizonyságot tesz-e az Isten tehát annak kedveért, kit ily események végrehajtására fölhatalmaz? Ismerjétek el tehát e miatt, hogy az Atya én bennem és én az Atyában vagyok; én az Istentől származtam és jöttem (Ján. 8, 25). „Én és az Atya egy vagyunk“ (Ján. 10, 30). És csakugyan, lehetne-e, hogy Annak, ki a vaknak szeme világát pusztá szóval visszaadá, mondani merésznél: nincs igazad, ha azt mondod: én vagyok a világ világossága, igaz Isten az igaz Istentől?! Igen, ha valakinek ismerő tehetsége s belátása még oly csekély is, de annyit a legeggyűgyűbb is belát, hogy ott Isten szavának kellett működnie, hol ily isteni művek fordulnak elő.

Ha az igazság útján haladni akarunk, mindenek fölött erős meggyőződésünk legyen, hogy Jézus való-ságos Isten. Hiszen ezt igazolja az ő örök és mindenütt való jelenléte is. „Én vagyok a kezdet és vég“ (Jelen. 1, 8), úgy mond ő maga; s ismét „a hol — úgy mond — ketten vagy hárman összegyűlnek az én ne-vemben, ott vagyok közepettök“ (Máté 17, 20); „Én vagyok az Ur, ki a szívet megvizsgálom, és a veséket megpróbálok“ (Ján. 5, 22). Tehát Isten ő. „Mindenek ő általa lettek és nála nélkül semmi sem lett.“ „Valami-ket az Atya cselekszik, azokat a Fiu is hasonlóképen cselekszi“ (Ján. 1, 3; 5, 19). Istennek hirdeti Jézust az ő mindenekben kitűnt mindenhatósága is. „Minemű ez? — kérdezik a csodálkozó emberek — mert a szél és



tenger engednek neki“ (Máté 8, 27). Istennek hirdeti Jézust az ő ítélő hatalma is. „Az Atya nem ítél senkit — úgy mond ő maga —, hanem minden ítéletet a Fiúnak adott (Ján. 5, 22). A honnét mondja sz. Pál: „Mindnyájan Krisztus Jézus ítélőszéke elé fogunk állani“ (Rom. 14, 10). Jézus tehát valóságos Isten. Ő által e világon a bűn s az ebből származott nyomor és halál minden kétségen kívül eltöröltetett, boldogtalan helyzetéből az emberiség általa váltatván meg, s ő mondható e tekintetben is „Megváltó“nak. A legszentebb meggyőződés és szeretet hangján Megváltónknak s az ohajtott és várt Messiásnak kell őt neveznünk, kit az Atya küldött; hinnünk kell benne, mint igaz Istenben. Veszélyes bizonyára azok sorsa, kik neki hinni nem akarnak, s akár a kételkedés, akár a tagadás, akár a megvetés, akár az ostromlás által az ő ellenségeivé teszik magokat. Mert, ki a hirdetett igazság felől kételkedik, az kételkedik a hirdetőnek igazságszeretete felől; ez pedig az igazmondó Istennek nagy megkisebbitése. Ki tagadja azt, mit az Isten szólt, az egyenesen hazugnak állítja lenni az Istent: ez pedig nagy Isten-sértés. Ki megveti az Isten szavát, az vétkes kevélységgel haszontalannak tartja azt; „a kevélyeknek pedig az Isten ellenök áll“ (Péter I. lev. 5, 4). Végre, ki ellenszegülve Istennek, megczáfolni törekszik a tőle hirdetett igazságokat, az nem törekszik máson, hanem hogy meghazudtolja az Istent. A mi szintén nem maradhat büntelen. Jaj tehát nektek, örökké jaj, feslettség és hitelenség rabszolgái! Jaj neked Renan Ernő, család felvilágosodással kérkedő! ki ördögi gonosz művedben ellene állsz az igazságnak, Jézus istenségét tagadod.

Nem czéлом, szives olvasó, e lap hasábjain, őt, ez istentelen megczáfolni, hiszen ezt már helyettem több jelesek megtevék, szent hitem szerint erős meggyőződés, hogy az említett Renan Ernő is bizonyára úgy fog járni, mint jártak azok, kik Jézus istenségét megtagadták. Hol vannak a Jézus istenségét tagadók: Noetus, Sabellius, Arius, Hetzer, Servet, Socin stb. társai? Hol vannak? eltűntek ördögi gonosz műveikkel együtt. Mi, szives olvasó, minden dicsőségünket egyedül az Üdvözítőnek keresztjében helyezzük, és ennek felmagasztalásaért semmi áldozatot nem sajnálunk, mert erősen hiszszük, hogy: Jézus valóságos Isten. Mint valóságos Istent ekkép köszöntjük: „Dicsértessék Jézus Kristus.“ Nincsen ennél szebb, nincs foganatosabb köszöntés módja a világnak. E köszöntővel üdvözöljük egymást jártunkban s keltünkben, jeles költőnk, Irsik Ferencz szerint:

„Fölbredvén álmainkból,                   Visz valakihez menésünk,  
E szó zengjen ajkainkról:               Legyen első köszöntésünk:  
Dicsértessék Jézus Krisztus!           Dicsértessék Jézus Krisztus!

És mi előtt lenyugodnánk,           Elhaladván egymás mellett,  
Hálát rebegve mondja szánk:       Mondjunk illő üdvözlötet:  
Dicsértessék Jézus Krisztus!       Dicsértessék Jézus Krisztus!

Ha kezdjük és ha végezzük,       Örömlünkben, keservünkben  
Dolgaikat fűszerezzük:           Egy érzet legyen szívünkben:  
Dicsértessék Jézus Krisztus!       Dicsértessék Jézus Krisztus!

Ide s tova járván, kelvén,           Egész földi vándorlásunk  
Nyugpontot s hol sem lélvén:       Legyen egy fölkiáltásunk:  
Dicsértessék Jézus Krisztus!       Dicsértessék Jézus Krisztus!

Végső halálos tusánkban  
Ennél boldogabb hazánkban:  
Dicsértessék Jézus Krisztus!“

Jézus szentséges neve legyen a kísértetekben vélepaizsunk, viszontagságainkban vigasztalásunk, életünkben és halálunkban megnyugvásunk. Mily hathatós, mily foganatos Jézus szent neve, mutatja a következő történet, melyet a tudós Fernandes Benedek jegyzett föl. „Egy mahomedan vallású, Isten különös kegyelméből forrón vágyván kereszténynyé lenni, hitetlen hazájából egy portugalliai erőd felé indult, hogy ott régen táplált ohajtását teljesítse. Az ég boltozatáról melegen sütött le a nap, és az előtte végtelenül elterült sivatagban, melyen keresztül kelle haladnia, a víznek semmi nyomára se találván, miután a szomjuság kinjait már el nem viselhette, egészen eltikkadtan ledőlt az égető homokra, hogy meghaljon. Ekkor eszébe jutott, mit ő keresztény rabszolgáktól többször hallott, hogy Jézus nevének segítségül hívása a legnagyobb veszélyekben is segédelmet nyújt. És a mint e szent nevet, úgy mint legjobban tudá, kimondani törekedett, legottan megenyhítve, égető szomját eloltva, és erejét helyreállítva érzé annyira, hogy utját tovább folytathatta. És midőn utóbb ugyanazon tikkasztó szomjuság, ugyanazon elgyöngülés és életveszély fogá őt körül, újra előbbi gyógyszeréhez folyamodott, ismét segítségül híván Jézus szent nevét, és ő ismét föltalálá az előbbi segítséget. És így végre szerencsésen megérkezett a portugalliai erődbe, a honnan Lissabonba ment, hol föl is vevé a szent keresztiséget.“ Lásd, szives olvasó, így jutott el ezen jövevény vészteljes utakon át Jézus országába; mert Jézus neve vele volt: mennyivel biztosabban fogjuk mi, kik már Jézus országában vagyunk, ezen szentséges névnek paizsa alatt a földi utnak terheit és melegét elviselhetni, és fáradalmas vándorlásunk után a mennyei Jeruzsalembe megérkezhetni?

„Beteg vagy — mondja sz. Jusztin — fájdalmak kineznek, istentelen gondolatok, kétségbeesés gyötrennek, félelem és aggodalom rendíti lelkedet, kétségek és szorongás emésztenek: mondd ki Jézus nevét. Minden zavarodásban, ijedelemben, veszélyben; továbbá a magányban, a vízveszedelemben, bárhol légy: mondd ki Jézus nevét, de ne csak csupán szájjal, hanem szivedben is. Kétségen kívül bizonyos lelkigyönyört és kedvességet fogsz érezni, valahányszor e szentséges nevet ajtatosan kimondod; ezen névben oly erő rejlik, mely a szívet fölvidámitja, a kedélyt enyhíti, az ajtatoságot táplálja, és annak lelkét, ki segítségül hívja azt, az istenességre elkészíti.“ (S. Laurentius, sem. de circumcissione.) (Vége következik.)

Horváth Ernő.

### A madarak hasznossága.

A jó Isten nem csak örömlünk- és kedvtöltésünkre teremtette azon számtalan kisebb-nagyobb madarakat, melyek a virá-

gok és fák magvaival és gyümölcseivel, rovarok- és egyéb állatokkal táplálkoznak, hanem azonkívül, hogy közölök sokan miniket is kedvesítik husukkal táplálnak, még az által is hasznosak, hogy a nekünk s a növényeknek ártalmas rovarokat, férgeket és egyéb állatkákat pusztítják. A jó keresztény ember tehát hálával tekint föl az égre, mely még ily módon is javunkat ezélozza. Más részről meg az következik ebből, hogy a nekünk oly annyira hasznos madarakat ne pusztítsunk ok nélkül, mert ily kegyetlen pusztításnak kárát csak is mi fogjuk vallani. Czélszerűtől és szép tárgyat röviden kifejtini.

A mezőgazdák, főleg gyümölcsstermesztő vidékeken, általában megegyeznek abban, hogy „madarak nélkül alig volna lehetséges a földművelés, sőt maga a növényzet elsatnyulna, idővel végkép megszűnnék.“ E szárnyas teremtmények oly munkát végeznek, oly hasznot hajtanak, mely munkát elvégezni, mely hasznot hajtani millió ember sem volna képes. A jó értelmes gazda örül, midőn vidékén, sőt kertje, mezeje, szántóföldje közelében a fecske, czinege, ökörszem és egyéb ily-nemű madarak megtelepednek. Hisz tudja, hogy ezek a növényzet föntartása- és kifejlésében hatalmas tényezők. Nem is engedi, hogy odvas fák, melyek lyukaiban e madarak fészket raknak, gondatlanul kivágassanak, sőt mindenkor azon van, miszerint az odu jókorán, tavasz kezdetén, kitisztíttassék és így elkészíttessék a jótékony madarak számára. Ha az ily odura némi gond és fáradság fordítatik, sőt az az eső behatása ellen lombotzattal vagy épen deszkadarabkával ovatik, ezerszeres jutalmat nyer a csekély fáradságért; mert örömmel tapasztalandja, hogy az odu nem marad lakó nélkül, és kertje, mezeje, szántóföldje sok kártékony ellenségtől meg leend mentve. Hasonlóan meg nem engedi, hogy e kis madárkákra kedvtöltésből vadászat tartassék, vagy pedig a fészkekből a tojások kiszedessenek.

S ki hinné, az anyaszentegyház feje, IX. Pius pápa, a világot átkaroló gondjai közepett is, ezen oly annyira hasznos madárkákra is kiterjeszti gondoskodását. Schweizban az idén külön egylet alakult e madárkák kiirtása ellen; a legtekintélyeseb férfiak állottak ezen egylet élére, kik a szabályokat a romai pápával közölvén, szerencsések voltak töle pápai iratot nyerhetni, melyben ő Szentsége, általában helyeselvén az egylet czélját, annak könnyebb és sikeresb eljárását illetőleg bátorító szavakat intéz hozzájuk, sőt a pápai államban ez érdemben főáll, 1826- és 1836-ban hozott határozatokat is az egylettel közölni méltóztatott. „A kis madarak — így szól egyik e nemű tudósítás, az Isten rendelte jótévők, és a gazdák érdekében nevezetes tényezők.“ Pápa ő Szentsége a schweizi nuntius által a madárvédő egyletnek egy a madarak betegségéről s gyógyításáról szóló könyvecskét is adatott által.

Azonban kiesoda képes azon hasznokat mind felsorolni, melyeket a madárkák a növényzet körül hajtanak? Beérjük a következőkkel:

A czinege az ágakról, sőt a virágok leveleiről is gondosan szedi le a levéltetűt. Tschudi mondja, hogy egy üvegházban három gyönyörű rózsátó meg számlálhatlan rovarral volt ellepve, úgy, hogy méltán félni lehetett a kiveszéstől. A kertésznek ovószerei mitem használta. Ekkor czinegét boesát az üvegházba, és néhány nap mulva örömmel tapasztalja, hogy a rózsák s levelek, tökéletesen meg lévén tisztítva, fölüdülnek. Egy betegsége következtében szobájában tartózkodó angol megszámlálta, hogy a vörösbegy egy óra alatt 400-nál több legyet fogdosott össze. Az éji fecske az annyira kártékony esti pillangókat fogyasztja. Az anyamadár óránkint huszszor hord rovarot tollat-

lan kisdedeinek. A fakúszók nem csak a rovarokat, hanem azok petéit is fölkeresik a kéreg hasadékaiban, és így tavaszra tisztán áll a fa, melyről azok oly hasznosan gondoskodtak. Gyümölcsnélküli esztendő jósol a tapasztalt gazda, ha a tél folyama alatt kevés madarat lát gyümölcsfáin. Wodziecki gróf mondja gazdasági emlékiratában: „1848-ban az ismeretes bombyx dispar megszámlálhatlan kukaczezal lepte el a fákat. Millio meg millio tojással voltak az ágak megrakva. Megkísértem az ágakat és törzsöket megtisztítani. Azonban csakhamar beláttam, hogy emberi kéz erre nem képes. Télen nagyszámu czinege jött kertembe, és másik évben örömmel tapasztaltam, hogy fáim tiszták és gazdagok voltak a legizletesebb gyümölcsökben.“

A varju és holló az ugarokon nem annyira az elszórt magvakat mint a hant alól a rovarokat szedi elő. A veréb a legnagyobb jótévők sorába tartozik. Egy földesur mindenképen kiirtotta ezeket. Azonban azt kellett tapasztalnia, hogy a madártalan vidék évről-évre soványabb termést hoz. Egyetlen-egy verébpár hetenkint 20,000 rovar emészttvén meg a növényzetre fölszámíthatlan hasznot hoz. Az uhu, általában a bagolynem az erdőket és mezőket a sok egértől szabaddítja meg.

Nem akarunk több példát fölhozni, meg lévén győződve, hogy a gazda saját érdeke ellen eselekszik, midőn a madarakat földjeiről elijeszti. Azon buza, melyet a veréb fölszed, busásan meg van érdemelve azon haszon által, melyet az a rovarok pusztításában hajt.

Ha nincsen is még közöttünk madárvó egylet, mindazáltal fölünk függ a madárkákknak esupán kedvtöltésből való fölvöldöztesét megakadályoztatni.

J u h á s z K á r o l y .

### Mező-Telegd multja és jelene.

A mostani világ fiai — kik a vallást a politikától elválasztani szeretik — anyaszentegyházunk hű és vallásos fiait minden áron a régi setét kor kiesnyítő bélyegével akarják tisztítani; mi által nem csak ránk, hanem őseinkre is kimondják — önmagokra itéletet hozó — meggondolatlan rosztalásukat.

Az igaz, hogy eleink lélekben áthatott buzgó keresztények voltak, de való ám, hogy a hazaszeretben is előbb állottak sok mostani szavakban gazdag, tettekben üres szájhősöknél. Ők az oltár számolyánál látták el magokat az egyház vigasztaló malasztjával, s úgy mentek a küzdőterre diésőséggel győzni vagy meghalni. Az igaz, hogy őseink az egyház és baza törvényeit is egyenlőn tisztelték, sőt még a szent atya „non possumus“ a („Nem lehet“) előtt is mélyen meghajoltak, mert százas tapasztalásból meg voltak győződve, hogy az nem lehet más, mint az igazság-, jog- és szentségnek rövid foglalata. Ők a mint beszéltek, úgy eselekedtek is; s a mint eselekedtek, a szerint éreztek is. — A poros falon függő nemes esaládi arczkép, mely előtt most a hitetlen unoka oly betyken fel-alá lépdél, talán megszólalna, ha valaki rámutatva, azt mondaná róla: hogy jeles hazafi volt ez egykor, de vallástalan... oly elválaszthatlan volt apáink szívében: a haza és vallás. Ne mondja tehát senki, hogy semmi köze a vallásnak a politikával. Hangosan tiltakozik ez ellen M-Telegd multja és jelene, melyről alább szölandok:

Mező-Telegdnek az őskorból két legbecesebb mitemléke maradt fen: a templom, mely vallásosságának, s az omladékaiban is tiszteletre méltó vár, mely a haza védelme és szeretetének záloga.

A telegdi nagyszerű templom, mely most a helvét vallásnak birtokában van, még a 12-ik században épült. Bizonyítja ezt a szentély felső baloldalán bemeszelt, de most már tisztára

levakart hosszú négyszög márványkőbe való vésés, melyen a következőket olvashatni: „Hoc templum est instructum, et consecratum in honorem Sancti Regis Stephani A. D. 1150.“

Hogy a katolikusok Telegden ez időben nagy számmal voltak, kétségtelenné teszi ezen terjedelmes, góth izléssel épült nagy templom, melynek szentélyén és mai napig is fenálló sekrestyéjén első látásra feltűnik a kath. jelleg, hol ez utóbbiban, még a kézmosásra használt márvány-medence is látható. A templom alatt kripta van, hova a múlt században még hiveink közül is többen temetkeztek, mai nap azonban a bejárást sem tudják megjelölni. Hogy e templom körül szintén temető volt, bizonyítják az építkezésekor kiásott számos emberi csontok.

E város a 14-ik század elején Telegdi Csanád esztergomi érsek (1330—1349) tulajdona volt, kinek egyházi kormányzata alatt a templárosok rendje hazánkban eltöröltetvén, 1335-ben a nevezett templom, melyet birtak, általa az Üdvözítőnkől ezimzett szent-Ferenc-rendieknek adatott át, kik oly sok hazai baj s anyagi viszontagság után is e plebániát a templommal együtt egész a reformatio idejéig megtartották, a mikor aztán e város lakossága is az új vallásnak hódolván, a templom tőlök (a Can. vis. szavai szerint) violenta manu elvétellett, és hogy minden jó, a mi kath. jelleggel bír, vallásukhoz átadomittassék, erős góth modoru boltozata is leszóratott, minek helyét, az idő vasfoga által mostan már nagyon is megrongált, deszka padlással pótolták.

Midőn ekkép a kath. jelvények eltávolítottak, a falra festett szentek képei bemázoltattak; méltó elismeréssel adóznunk h. v. atyánkfiaiának azon kegyeletökért, hogy legalább mégis az őskorban hirneves Telegdi család ezimerei iránt kimélettel viseltek s azokat mai napig megtűrték. Ugyanis: ezen templomban a szentély jobb oldalán látható Telegdi István vörös márványba kímetszett életnagyságu vitéz alakja, ki II. Ulászló alatt 1513-ban királyi kinstárnok volt. Ezzel szemben pedig a másik oldalon, ugyanezen nemes törzs vörös márványkőbe vésett családi jelvényei láthatók. Mindazonáltal csatlakoznék, ki azt hinné, hogy ezen emlék alatt vannak Telegdi István hamvai; mert őt, midőn Romából visszaérkezett s az onnét hozott tanács folytán a Bakács Tamás érsek által Budapestten kibírdetett kereszties háborúnak ellenszegült volna, e miatt Székely György (Dózsa) kézrekerítvén, kegyetlen kínok közt megölette.

Ezen országnagy gyászos kimulta után, a birtoklási leszármazásban űr áll be, mely 1700-ig tart. Hogy maradtak-e gyermekei? vagy nevét viselő rokonai? kik utána örökölték, adatok hiányában, nem tudjuk; valamint egész bizonyossággal azt sem, hogy e nemes család nevérol ezimzett vár, mikor épült? hogy nagyszerű volt és szélesen kiterjedett, azt a ma is látható várszánékok, melyekbe szükség esetében a Körös folyó is belevezettetett, ugyszintén a sziklaerősségű téglá maradványok bizonyítják. Valószínű mégis, hogy a templommal egyidejű, s Váradra nézt elővédmű gyanánt szolgált. Korábbi mulandóságát azonban a hazánkban dúlt sokféle ellenség érdekeiből következtethetjük. Régi nagyságának fényes bizonyosságaul a plebánia udvarán még látható volt 1783-ban egy 20 ölnyi magasságu őrtorony; de azon évben ez is leromboltatt s téglái közszerű építkezésekre használtattak fel. Földből kiálló alapjai azonban még ma is gondolatokba mélyesztik a szemlélőt. Elég az hozzá, hogy Telegdi vallásosságára a multban elvezet a főnálló templom; bazarfóságára pedig a leomlott vár. Mindkettő nagyszerű!

A vallásujítás kath. hitéletünk fáklyáját egy századra kioltá! Mi alatt történelmi rajzunk esetelése is főnakad.

1700-ik év körül először a jeles Baranyiak nevei merülnek föl. Névszerint Miklós volt az, ki — mint a telegdi fődbirtok tulajdonosa — a kath. isteni-tisztelet kioltott fáklyáját újra meggyújtá, e czélra kastélyában egy kápolnát rendezett be, s anuak megnépesítésére Krisztus igaz nyájának szétszórt tagjait gonddal összeterelé; buzgóságuk élesztésére pedig, egy 150- és egy 80-fontos harangot is öntetett Budán 1730-ban Steinstoch József öntődjében.

E kegyes jötevő 1735-ben halálozhatott meg; mert 1736-ban már általános örökösétől mindentitt a hithuzgó s nagy hazafi Baranyi Gábor királyi tanácsos és Biharmegye alispánja emlit-

etik. Ő alatta jött az első plebános, a feledhetetlen Szálkay István Telegdre, ki vállvetve nemes lelkű földesurával, a kath. kis gazdaságot tágasbitotta s az akkor már számban is növekedett hivei részére egy megfelelőbb, külön önálló templom alapját 1757-ben megvetette, mely 1758-ban felépült s 1759-ben a Szentháromság tiszteletére felszenteltetett; mi által Telegden, e püspöki szabad rendelkezés alatt álló plebániának második alapítója lön. E templom építéséhez járultak még: a mlgos gr. Haller család, névszerint: Pál, a most élő grófunk szép-apja, kinek, mint másodrendű telegdi birtokosnak nevével itt találkoznunk először; ugyszintén Csernyánszky János és Beöhm Ádám urak.

E templom alatt kripta nincs! mindazonáltal a körülmények kívánalma szerint, egyes személyek részére felállított boltívezetben öten nyugszanak alatta; kik, miután példás magaviseletökkel e nagy megtiszteltetést kiérdemlették, neveik megemlítésére is köteleznek minket, u. m. Paár Ferencz, Kontra Erzsébet Beöhm Ádám neje. Baranyi Gábor és hitvese Bagossy Zsuzsanna, valamint az időben Krasznamegyének hirneves főispánja gróf Haller Péter, kinek a végtiszteltet januárhó 17-én 1784-ben Kolonics váradai püspök ő exija adta meg. — Béke hamvaikra!

A Baranyiak elhunya után, a Telegdi főbirtok is a Hallerekévei egyesítettett. Az 1823-iki püspöklátogatási okmányban gróf Haller Jánoson kívül még, mint harmadrendű birtokosok: Rudnyánszky Sándor, Dezsöffy Lajos bárók, a Jakabfy, Kasal és Haraszty családok emlitettek, kik az idő leszármazása szerint 13 plebános alatt, e kisdud egyház támogatásáról sohasem feledkeztek meg.

Elelőtt hét évvel e plebániában a lelki ügyek vezetését átvenni nekem jutott a szerenese. Annak idejében a templom, ez évi júliushóban pedig a plebániához 100-éves emléket ünnepelem meg. De Istennek legyen hála! hét tél, hét nyár megérelte még azt is, miszerint ez idők folytán ezélba vett tervünk immár tettelesen is befejeztetett. Ugyanis:

A 150 éves templom kivétközve régi állapotából, hogy teljes alakot nyerjen, hosszában három folyó öllel megnagyobbított, eleje pedig — a fedélzetből kinyult régibb tornyocska helyett — egy erős téglatorony emeltetett, gyönyörű bádogtetőzettel, melynek csucsan ma már megváltásunk szent jele a „kereszt“ ölnyi magasságban hirdeti Isten diésőségét; mi hogy annál hangosabban történjék, e czélra néma tornyunkba Walsper Ferencz pesti öntődjében készült két, gyönyörű hangzatu érc nyelvekkel ellátott harang, melyek közül az egyik 6 mázsa 20 font — a másik 3 mázsa 32 font súlyu, szereztetett.

Helyén lesz itt megemliteni azon, egymás után következő három rendbeli örömmünepünket, melyek az érző keblekre oly nagy hatást gyakoroltak; értem a torony-, kereszt- és harangföltételt s a már elkészült templom felszenteltetését. Folyó évi jul. 20-án fogtunk a munkához, s hat hét alatt annyira haladtunk, hogy sept. 8-án a természetes virágok- és drága szalagokkal föllekesített keresztet a legnagyobb fény- s ünnepeységgei tornyunk csucására már föl is tűzhetjük. A föllekesítés terhével járó keresztanyai tisztet gróf Kornis Károlynő esillagkereszties urhölgy kegyeskedett előgadni. Szellemdus s a mellett mélyen vallásos leányai s unokái pedig, a polgári rendből tizenkét számra kiegészítve, korszoru-leányok voltak. Már mindjárt e napon a természet — jobban szeretem hinni a Gondviselés — is megkoszoruzta művünket. Ugyanis, midőn e tiszteletre méltó hajadonok a keresztet keringő csigán már-már kijelölt helyéig felhuznák, egyszerre csak a szélel ellenkező irányban felállított taraczkok szűrű füstjéből oly gyönyörű, tökéletes köralaku korszoru fejlődik ki, mely egyenesen a kereszt fölé tart, vele fölebb és fölebb emelkedik, míg végre a templomon végig lejtve eltűnt, hogy láttára még a nagy számmal jelenlevő más vallásu atyánkfiai szemeiből is a megindulás könyei peregtek alá. Mi pedig megnyugodtunk abban, hogy az napon Istennek tetsző dolgot cselekedtünk. Bevégzett művünket népnünep követte.

October 9-ke volt ránk nézve a második örömmünep. E napon huztuk fel t. i. szép harangjainkat, a megszólamlásra oly kíváncsian várakozó sürtü néptömeg jelenlétében.

Mindazonáltal örömtünk tetőpontját mégis csak oct. 23-án érte el, mikor templomunkat mglos gr. Haller Ferencz nagyváradi kanonok s a bold. Sztüröl czimz. adonyi prépost ur, sub infula, fényes egyházi segédlet mellett beszentelte s ezzel a nyilvános és ünnepélyes isteni-tiszteletnek átadta.

Megkezdetvén a sz. mise, evangeliom után ft. Andrásy János hittanár ur lépett a szószékre, szívhez szóló kenetes beszédében bizonyítva: hogy az Isten dicsőségére épült templom-tornyoknak minden egyes alkatrésze az ember rendeltetésének egyik legbathatósabb utmutatója.

Isteni-tisztelet után mglos gróf Haller Sándor ur, jeles őseinek e méltó utóda, Telegd főbirtokosa, miként a két előbbi ünnepnapon, úgy ma is, minden rang- és vallásból képviselt fényes vendégkoszorút hívott meg uri asztalához, s miut kedélyes és szives házigazda meg is vendéget; mi alatt lelkes s kedvderítő pohárfelköszöntések mondatk.

Most már a házfőúrtól busut véve mindnyájan tűzhelyünkhez hazamehetünk; én is letehetném tollamat azon öntudással, hogy M. Telegd multját és jelenét — habár gyöngye képességgel is, de annál több jóakarattal — megismerttettem t. olvasóimmal; s ezzel a czenki, sopronyi, lebényi, lékai és illényi templomok fölszentelésének láncolatához egy szemet fűztem.

Azonban, minthogy az áldozat minden gondolkozóban következetesen jötevőket tételez fel, itt még méltó bálaérzettel csak azon kegyes jötevőinkről kívánok megemlékezni, kik az Isten dicsőségének előmozdítására, a katholicizmus emelésére, az én- és híveim örömére, oly sokat tettek; mely kedves kötelességet annyival is örömeztébb teljesitem, mert itt teljes önelégteliséggel volt szerencsém tapasztalni, miszerint az áldozat meghozatalában, az úgy nevezett „holt kezek“kel az élők is kezefogtak. Saját csekély erőnkől ily művet — mely Körösvölgyének diszeül szolgál — felmutatni és előállítani nem tudnánk! az bizonyos. Miért is e hithideg korunkban ránk nézve örvendetes; azokra nézve pedig, kik a vallást a politikától elválasztják, megzafoló tanuságul szolgálhat a telegdi építkezés, melyből az tünik ki, hogy bizony napjainkban is vannak, kik nem hitelenségben találják dicsőségöket, hanem menten korunk eme ragályos nyavalyájától a — vallástalanságtól — még lelkesebbni is tudnak a hitért s örömezt áldozzák fel a kamatot. Annak oltarán, kitől jön az áldás! kibem minmagunk is mindnyájan élünk, mozzunk és vagyunk. S ezt nagyon helyesen tesszük; mert, míg a világ fiai a szerencsekerék forgásaként övéikről csakhamar elfeledkeznek, addig az egyház megörökítő jötevői nevét, s midőn már mindenki — nagyrésztben a rokonok — szívében is elhaltak emlékei, a vallás szolgálói akkor is hálásan emlékeznek rájuk s lelkek üdvéért az Ur oltaránál imádkoznak.

De hadd beszéljenek immár a tettek, melyek semmi dicsérő szavakra nem szorulnak. Szerénységi sérelem nélkül álljanak itt azon nagylelkű jötevőink nevei, kik e templom megnagyobbítására és tornyunk felépítésére oly készséggel áldoztak. Először is nm. kegyes püspökatyánk neve tünik fel előttünk, ki e czélra a bold. emlékü Lajcsák püspök alapítványából 2457 frt 89 krt utalványozott. Sajátjából pedig, hogy templomunkat cseréptető alá vehessük, kegyesen 445 frtot adni méltóztatott. A régiekkel gyönyörű őszbangzatu két új harang, melyek közül a nagyobbik Szentháromság előképével ellátva az adakozó nevének örökítésére; a kisebbik pedig sz. János és Konstancia előképével fűni kegyeletből drága szűlei emlékére öntetett, mglos gr. Haller Ferencz kanonok s czimz. prépost ur ajándéka. E kegyes jötevőnek hasonérzelmű nemes testvére m. gróf Haller Sándor ur, 20 ezer téglával; a megnagyobbított templomrészhez szükséggelt gerendák, szarufák, konyapadlózat, csigalépesőzet, haranglábak, 5 ajtó s 10 ablak kiállítására megkivántó, igazán méltó elismerésben részesült, temérdek tölgyfával s azoknak helybe beszállításával és készpénzben 140 o. é. frttal segített. A határozott jellemű s a világtól szerénységgel visszavonult gróf Zichy Domonkos ő mgla 120; nagyreményű unokaöcse pedig Jenő gr. 35 frttal járultak a kiadásokhoz. A jótéteményben tündöklő nagyváradi káptalan tagjai közül, a gyermekkorban itt nevelkedett Györfly László nprépost s czimz. püspök ő mgla 100, Hoványi F. pápai praelatus ő mgla pedig ennek fele 50 frttal mozdították elő ügyünket, Vinkler J. oldal-

kanonok ő nsga is, a mellett, hogy kezdettől fogva hathatós gyamolunk s az egész építkezés alatt mindenben mindentünk volt, még 68 frt készpénzzel is segedelmezett. Legujabban pedig, a templom fölszentelésének ünnepélyére Fogarasy M. cz. püspök ő mgla szegény egyházamat egy értékes gyönyörű misemondó ruhával lepte meg. Jenny Nándor hívem 20 frt adományán kívül még, mint miért, templomi képeinket szépen kijavíttatta s aztán fény mázzal huzta be, mi által az egésznek mintegy új szint kölesözött. Templomunk építésére K. K. hívem szintén szép segítséggel járult; mert beszállítással 15 ezer téglát, 2 ezer cserépet és 100 frtot adott. Azonban (pap vagyok, ily esetben sajnosan bár! de mégis ki kell mondanom az igazságot) ezen szép ajándék becsét nagyban leszálítja azon körülmény: hogy építkezésközben megszorult egyházunkon, mint e környékbeli egyedárus, összesen 30 ezer tégláért, ezenkint beszállítás nélkül 14, 13 ezer cserépért pedig beszállítással 15 frtot vett, itt! hol a tűzfának ölet 4—5-ért helybebehordják. Hozzá még: mint egyházi algondnok, szépítészeti tekintetből, a templomunk homlokzata előtti 12 öl hosszú, századokra erős téglafalkeletét is saját felelősségére lebontatta; Pesten öntött vas rácszatot rendelt meg, s akkor midőn elkészült, és fizetni kellett volna . . . minden kötelezettségétől elállott . . . miáltal egyházunkat nem számított költségekbe bonyolította, engem pedig nagy gondokba merített. Miről értesülvén nagylelkű megyes püspökatyánk, érdemünkön felül megtisztelő — s most ereklüként örzött — sajátkezűleg írott levélben kiségitésünkre azonnal 120 frtot küldött. A mglos főgondnok ur pedig e czélra ismét 6 ezer téglát és 20 frtot adott. Valamint híveim is, kik már előbb a templomra e mostani pénzszük időben csekély számuk s tebetségökhöz aránylag magok között oly készséggel 300 frtot gyűjtöttek, most újra együttesen 50 frtot adtak. És így Istennek legyen hála! épen mára, ezen — különben — egyházunkat emelő csinos kerítés elkészítése is be van fejezve.

Hogy a jövőbe bele ne vágjak, el kellene halgatnom. Mindazáltal örvendetes érzettel csak azt hozom még nyilvánosságra: hogy most meg már terhünket az ajtatos nőnem vette át, kik Mártha-szorgalommal s csak a nőknél tapasztalható bámulatos föláldozással azon fáradoznak: hogy a jövő tavaszra templomunk belsejét kifestessék; mely czélra már eddigelő 250 frtot is gyűjtöttek.

Nemde dicső dolog ez! Megindult a főpásztor, s mindkét-nemű nyája híven követi őt.

Ily szellemi öröm élvezete mellett megsemmisül minden más anyagi! ily örömet csak érezni lehet, de szavakban kifejezni nem!! Nem is kísértem meg. Hanem mindent egybefoglaló érzelemmel mondok legőszintebb hálaköszönetet mindazon kegyes jötevőknek, kik minket bármiképen is segitettek. Ők megértettek engem! én is érteni fogom kötelességemet! Imádkozom értök az Ur oltaránál!

S z a b ó László, mezőtelegdi plebános.

## Sasvári bucsukepek.

### VI.

A ki Sasvárra megy, annak a Kalváriát nem szabad látatlan hagyóia. Egyik körmenet a másik után jó, majd ismét a másik visszafelé megy, egyik föl, másik le, s térdre ereszkednek a puha stüppedős homokban, s úgy járják körül az Üdvözítő szenvedése helyét. Istenem! midőn még gyermek valék, itt tédertem egykoron jó anyámmal, s mily boldog valék, midőn a stációkat magyarázá, de egyuttal mennyi fájdalmat éreztem annak tudatára, hogy az Üdvözítőnek annyit kellett szenvednie! Hiában, az anyai szavak s oktatások hatalma oly nagy, hogy, habár az idő az emlékezetből mindent ki is mos, de az anyai sugalatokat nem képes eltörölni soha.

Délután 4 órakor most is egy főpap vezetése mellett a tengernyi nép a Kalvária felé indul. Csodálkozom a tót nép változatos viseletén, mely majdnem minden faluban más, a legkiáltóbb czifraságtól kezdve egész a legeggyűgyűbb — bocskorog. A képzelet teljes megfeszítésére volt szükség e csodálatos, de festői öltönyök kiteremtésére. Míg a szentjánosi s sz-

györgyi leányok s asszonyok egészen elfátyolozva, a legdrágább, majdnem csupa csipkéből álló ruhában jelennek meg, azalatt a felsővidéki szláv tetőtől talpig fehér szőrruhában rúkol ki, még eszmája is az, úgy tűnően föl fajtstvérei előtt mint valamely bőrökkel bepólyázott ember; amott a szalagok s tömördek czifraságok előntik a testet, itt minden egyszerű, mint maga a zord természet, melynek kebelében laknak, s mely semmi változatosságot nem képes előteremteni a képzelem felesigázására. És mégis volt bandájok, merő gyermekek-ből álló; oly soványan néztek ki; az ember szíve fáj látásukra de azért mégis mily buzgó katolikusok!

A Kalváriánál az egész nép egy gyönyörű nótát énekelt, melynek utolsó verse mindig e deák szavakkal végződött:

— Vale! Vale! Maria! Vagyis: Isten veled, Isten hozzád, Mária!

Eszembe jöttek a szent hitvallók, a vértanúk, kik a katedrális mélyében az egyház anyanyelvén énekeltek! Feltűnt előttem a dícsőségteljes kor, midőn a fiak és leányok még az anya nyelvét beszélték!

Ez tehát bucsuzás volt Máriától! Ekkor az egész népség a város és templom felé fordult, mint hajdan az izraeliták Jehova Sionja felé, és oda néztek hosszan fájdalmasan, mint hit gyermek anyjára, kit el kell hagynia, mivel őt pályája máshova rendelé.

És elkezdődött szörnyű sírás-rívás, hasonló ahhoz, midőn a zsidók hazájokból idegen földre hurczoltattak, s ott a zugó pálmák szárnyai alatt, s a csendes morajjal hömpölygő folyók partjainál siratták elvesztett hazájokat!

— Vale, vale, Mária!

És fölemelék kezöket, és a templom felé az üdv csókjaikat bányták, zászlajokat hódolattal háromszor meghajtották, kendőiket lobogtatták, egymás kezét szorongatták. A ki csak az emberhez hozzáférhetett, kezétfogott, az ismeretlenek egymást ölelték, az égre mutattak, hol találkozni fognak. Ismételtük: misem egyesíti az embereket úgy, mint a vallás!

Ah, ez elválás oly nehéz, oly bánatos volt.

El kell hagyni a jó Anyát, kinek hódolatára oly messziről jövének!

A vallási fölemelkedés magas légköréből le kell szállni ismét a mindennapi élet alacsony kerékvágásába! Ugy fáj az az embernek, mikor a mennyországba belenézett, s le kell újra lépnie a sáros, a ronda földre!

Végre a körmenetek fölemelkednek és kezdenek oszolni a világ minden tájai felé újra zengvén:

— Vale, vale, Mária! Téged üdvözölni, voltunk köszönteni, oh kegyelmes, oh kegyes, oh édes szűz Mária!

És nem sokára a Kalvária helyén esend lön, midőn a halottat eltemetik s az ének megszűnik s a siránkozók hazamennek.

Pusztá lett egyszerre minden, mint sötét éjszaka, mikor az ember maga marad és úgy fél.

Hová menjünk? A vandormadár visszatér az elhagyott hazába — nekünk is mennünk kell.

De hová? Ah, még egy kegyeletes hely van, melyet minden jámbor zarándok meglátogat: Mária Magdolna kápolnája... Menjünk oda. Milyen út ez? — Ha Afrikában sohasem lettem volna is, itt mégis elegendő fogalmat szereztem annak homoksivatagjairól. Akár merre nézsz, mindentűt futó, lábaid egészen belesüpped, semmi nyomot nem hagyasz itt; iszonyu hely ez, melyhez nem találok hasonlatot. Messziről zöldelnek a fenyvesek: epedsz utánok, de addig ki kell egészen erődből mertülnöd. Főlelemmel tekintesz körül: nem rohan meg hamarjában a puszták oroszlánja, mely egyedül bíányzik ez égető s gyász talajon. Ajkaid letapodnak, lábaid elgyöngülnek s kimerülve csüggetesen ülsz le, várván az égető Samum-szelet, mely a felkapott homokot rád dobva élve temet el! Csak is itt értheti az ember ama nagyszerű lomondást, melylyel a thabai sivatagon századig sanyargó remete sz. Pál- és Antalnál találkozunk: van tehát a sivatagnál is nagyobb hatalom, mely annak végtelen zordonságát s halálos rémségét legyőzi s ez: Krisztus religioja!...

Fáradságunk bőven lett jutalmazva. A kápolna mellett vagyunk; egy homokdombon áll ez, mely egyedüli disze e kiellennek, s uralg az egész vidéken. Mily kilátás! Amott van Székelyfalva... odább Küküllő: mind székely gyarmatok! Ezek voltak itt hajdanában Mátyás dícsőséges korában a határőrök: eltűntek mind, egytől egyig, poraikat más nép tiporván!... Csak a családi nevek élnek még, melyekről azonban a tót utód nem tudja, hogyan jött birtokukba. Amarra Strázsa, a régi Sásvárnak őrhelye: a várból gyár lett, melyben pálinkát főznek a test és szellem megölésére, s az őrhelyből lett — tót falu. És így megy ez odább is. De ne háborgassuk a holtakat és élőket!

Magdolna kápolnája is oly furesán jött létre mint a sasvári Mária-szobor. Ez is a Czoborok fogadási emléke. A dolog így történt: Gróf Czobor Ádám gazdag ur volt, hatalmas mindenképen, s ritka jó czimbora. Ekkor volt az, hogy XII. Károly svéd királynak — ki győztes hadaival rettegésben tartá egész Németont — követe Strahlheim Bécsben nagy lakomát adott, ünnepevén királyi ura diadalait. Hivatalos volt az egész ur világ, igen világos tehát, hogy Czobornak sem lehetett kimaradnia. A svéd követ nagy hányavetés közt hordá elő ura hatalmát, mondván: hogy azzal senkiesem vetélkedhetik, mert a többi fejedelem nem mérközhetik vele. A vendégek nem mertek szólni, csak Czobor tett néhány élezes megjegyzést. Azonban a poharak gyorsabban jártak körül, a jó kedv nekitűzesedett, a lakoma mármár nem élénk hanem lármás, dözslő lett. Czobor is ekkor már jól vala fenhangelva, s mikor a svéd követ újra királyára ivott áldomást, Czobor már meg nem állhatta a dolgot, hanem mérgeesen azt mondta, hogy: az mind gazember, ki a svéd király, Rákóczy és a török zultán egészségére iszik! Erre egyik a másikat arczulvágta, s a kardok kölcsönösen kivonattak hüvelyekből. Csak most vette észre Czobor, hogy a dolog nem tréfa, e végett sarut oldott, s Bécsből kimenekülve, tágas uradalmi rejtekébe vont magát. A svéd király követe által neki böszülve, a bécsi udvarnál erőlyesen követelte Czobor visszaadását. Bécsből azt izenték, hogy elszökött s így őt vissza nem adhatják. De a svéddek még hatalmasabban követelték. Végre, látván Czobor Ádám, hogy egyrészt saját királyának tesz kellemetlenséget, de más részről meg szörnyű kellemetlenül érezvén magát az erdőben, fogadást tett: hogy, ha az Isten őt ezen bajából szerencsésen kimenti, a rejtekhelye előtt álló dombon kápolnát fog építtetni. És ekkor kapja magát, fölkerelkedik, Németországba megy, egyenesen a svéd király táborába. Mint közkatona sokáig ismeretlenül szolgált. Egyszer, mikor a király katonái fölött szemlét tartott, kilép a sorból egy marconas alak, s bátran odaállit a fölség elé, mondván: jelentem alázasosan, én gróf Czobor Ádám vagyok! A király e bátorság meglepi, hevességét megbánja, Czobort nemcsak gazdagon megajándékozta, hanem haza is bocsátja, ő pedig fogadását teljesítve, a kápolnát fölépítteté.

Ez eredete Magdolna kápolnájának.

A nap már bucsuzóban volt, kötelmeink visszabívtak. A dombról leszálltunk, még egy pillantást vetvén a tájakra, hogy utunkat a síkságon elterülő fenyvesen visszafelé folytassuk, nem lehetvén jelen e szerint bíbornok-hg-primás ő eminentiája által — még másodizben is — harmadnapon tartott bérmláson.

Igy folyt le a sasvári háromszázados bucsu.

Egyszerűen irám azt, de igaz meggyőző hangon. Szívembe marad az vése még ama jelesek s bátrak miatt is, kiket itt ölelhettem. Áldott legyen ő eminentiája, ki oly sokaknak oly nagyszerű lelki élvezetet nyújtott! Örködjék felette a Gondviselés s a sasvári fájdalmas Anya, kit oly méltón diszített föl.

Te pedig áldott anyám, Mária!

Magyarország Nagyasszonya,

Magyarország Védasszonya,

Ne hagyj el a magyart soha!

Lukácsék János.

## Katholikus híreket.

**Pest**, nov. 22. A budapesti templomépítő bizottmány f. é. nov. hó 17-én este 6 órakor tartott ülésében az idők mostohasága miatt egyelőre félbeszakított működését ismét megkezdte, illetőleg folytatta; mely alkalommal a tárgy fontosságához képest **Danielik János** czimz. püspök ő mlga termeiben fényes gyülekezet sereglett össze.

Az értekezletet **Danielik János** ő mlga nyitotta meg, ke- netteljes beszédében kiemelvén az eddig már foganatba vett sz. vállalat szükségességét és horderejét, abbeli reményét fejezvé- n ki, miszerint ezen egylet, mely fölülről már is hathatós pártfo- gásnak örvend, a sz. ügyért lángoló hűvek buzgóssága által tá- mogatva, kitzűzött nemes czélját Isten segítségével el is érendi.

Erre a bizottmány eddigi működése némi tájékozás végett a bizottmány titkára által rövid vázlatba adatott elő, melynek tartalma e következőkben öszpontosul:

„A Szent-László Társulat budai fiók-egyesülete támasz- kodva az alapszabályok IV. pontjának értelmére, mely szerint a társulat főczéljával egyéb — nevezetesen ajtatossági és ke- gyeleti gyakorlatok is összeköthetők, 1863-iki áprilbó 16-án tartott ülésében egy templom-építő bizottmány megalakulását, mely a pestlipótvárosi és budavári főtemplom végleges kiépíté- sével és a főváros méltóságához illő helyreállításával foglal- koznék, indítványba hozta; minthogy azonban e nagyszertü vál- lalat sikeres foganatosíthatása csak akkor reményelhető, ha mindkét templom kiépítésére alakulandó bizottmány fölülröli hathatós pártfogásnak örvend, megállapodás történt, miszerint ezen egylet védnökségének kegyes elfogadására küldöttségileg s pedig **Danielik János** cz. püspök ő mlga vezénylete alatt, ő eminentiája hg-primás és esztergomi érsek és gróf **Pálffy Mór**icz ő nmlga m. k. helytartó ur tiszteletteljesen megkérendők legyenek.

Ennek folytán a Szent-László-Társulat budai fiók-egye- sülete megbizásából, egy a nevezett társulat tagjaiból alakult és b. **August Antal** ő mlga, mint a fiókegyesület elnöke által vezénylett díszes küldöttség 1863. majus hó 10-én gróf **Pálffy Mór**icz m. kir. helytartó ur ő nmlgánál tisztelkedett, azon kérel- met terjesztve elő: miszerint a pest-lipótvárosi és budavári templom kiépítése és helyreállítása czéljából alakult bizott- mányt a védnökség kegyes elvállalása által — törekvéseiben támogatni kegyeskednék. A tisztelkedő küldöttség kérelmét **Danielik János** ő mlga terjeszté elő, melynek befejeztével, ő nmlga mély vallási ihlettséget lehelő válaszában a kérdéses védnökséget nem csak elfogadni, de azonfölül hathatós és ke- gyes közreműködését is a magasztos czél elérésére — meg- ígérni méltóztatott.

A bizottmány 1863-ik évi majus hó 12-kén tartott ülésé- ben értestülvén fenti kegyes fogadtatásról, a templom-építésre nézve bizonyos pontokban állapodott meg, mely pontok szentesítése hódolatteljes kérvényben ő eminentiája herceg- primás és esztergomi érsek a magas védnökség elvállalása mel- lett, — és gróf **Pálffy Mór**icz m. kir. helytartó ur ő nmlgától kéretett. Ő eminentiája herceg-primás 1863. évi junius hó 12. Rohieson kelt magas és a bizottmánynak elnökségéhez menesz- tet leiratában a templom-építő bizottmány védnökségét főpász- tori magas állásánál szívörömet elvállalván, a hódolatteljes kérvényben foglalt pontok helyeslése mellett, azok végrehajtá- sához hathatós pártfogásával járulni ígérkezett. Időközben gróf **Pálffy Mór**icz ő nmlga m. k. helytartó a budavárosi templom- építő bizottmány határozatait a pest-lipótvárosi templom-építő bizottmánynal kegyesen közölvén, utóbb említett bizottmány 1863. junius hó 4-én tartott ülésében mind azon megnyugodott, melyeket a budavárosi templomépítő-bizottmány említett évi ma- jushó 12-én tartott ülésében alapul elfogadott, világi elnökeül t. **Medetz József** nagykereskedőt és házbirtokost, egyházi elnö- keül ngos és ft. **Sujánszky Antal** prépost, ker. alesperest urat választván meg.

Ő nmlga gr. **Pálffy Mór**icz, m. k. helytartó ur 1863. évi Püstyében julius hó 8-án kelt és a Sz.-László-Társulat budai fiók-egyesületéhez intézett kegyes levelében, a társulat sz. czéljainak előmozdítására utjában 35 frt o. é. gyűjtött, melyek- hez ő nmlga még 25 frttal o. é. járulni kegyeskedvén, az egy-

let számára kézbesített 60 frnyi adomány, a budai takaré- k-pénztárba, kamatozás végett egyelőre letétezt.

Végül a templom-építő bizottmány 1863. évi augustus hó 17-kén ő eminentiája herceg-primás és esztergomi érsek által kegyes fogadtatásban részesült, mely alkalommal a küldöttség szónoka, **Danielik János** ő mlga, ő eminentiáját, mint a tár- sulat egyházi védnökét, fíni hódoló tisztelettel üdvözölve, az egyesület nemes törekvéseire apostoli áldását kikéré.

Ő eminentiája a küldöttséget a legszívélyesebben fogadta; lelkesítő és buzdító válaszában a sz. vállalat szükségességét kiemelvén, annak sikeres előmozdításához 1000 frttal nagylel- kűen járulván.

Erre egy bizottmány, mely ngos és ft. **Sujánszky An- tal** prépost, ft. **Ráth József Antal**, **Eberling József**, **Des- se wffy Sándor**, **Szabóky Adolf**, **Kovács Elek** szám- vevő és az egylet titkárából áll, az alapszabályok kidolgozásá- val bizatott meg, mely alapszabályok elkészítése után jövő évi januar hóban alakító közgyűlés fog egybehivatni. Ez alkalom- mal **Danielik János** cz. püspök ő mlga alkalmi beszédet tartand.

Közli **Pellet József**, egyleti titkár.

## Társulati ügyek.

**Pest**, nov. 14. Pápa ő Szentsége még ez év elején a Sz.- László-Társulat tagjainak engedélyezett bucsut illetőleg a tár- sulati elnökséghez egy pótoló brevét intézni méltóztatott, mely- nek magyar szövegét (utalva az első apostoli iratra, I. „Kath. Néplap” 1863. 19. sz. 151. l.) van szerencsénk ezennel közölni:

### IX. Pius Pápa.

Az ügy örök emlékezetére. Minap Elénk terjeszteté a sz. László király neve alatt Esztergom-városban vagy érseki megyében, mint állittatik, törvényesen alakult ajtatos testvérületnek jelenlegi igazgatója, hogy már másszor teljes bucsu engedélyeztetett ezen apostoli sz. szék által azon keresztény hűveknek, kik kellően elké- szülve ugyanazon ajtatos testvérület egyházát a sz. László s sz. Erzsébet ünnepnapjain évenként látogat- ják: — most pedig magok a keresztény hűvek haszna- s könnyebbségének inkább megfelelné, ha az említett teljes bucsu vasárnapra, vagy az érintett ünnepeket közvetlenül követő hét nap egyikére áttétezték. Miért is Nekünk alázatos kérvény nyujtatott át, hogy az előrebocsátottakra nézve czélszerűen intézkedni, és apostoli kegyelmünkből úgy mint alantabb engedé- lyezni méltóztatnánk. Mi tehát ezen ajtatos kíváratnak megfelelni akarván, bizva a mindenható Isten irgalmá- ban, és az Ő apostolai, sz. Péter és sz. Pál tekintélyé- ben, azon mindkét nembeli keresztény hűveknek, össze- sen és egyenkint, kik büneiket őszintén megbánva s meggyónva és a szent áldozáshoz járulva a főnebb érintett ajtatos testvérület egyházát a sz. László és sz. Erzsébet említett ünnepeim, vagy a mondott ünnepeket közvetlenül követő, mindegyik keresztény hívő által saját tetszése szerint választható hét nap egyikén minden év- ben ajtatosan meglátogatandják, és ott a keresztény fe- jedelmek egységéért, az eretnekségek kiirtásaért és az anyaszentegyház fölmagasztaltatásaért az Istenhez ajtatosan imádkozni fognak, a mely napon az említet- tek közül ezt cselekedendik, teljes bucsut engedünk és minden büneik bocsánatát az Urban irgalmasan adjuk, mely bucsut azon keresztény hűveknek, kik Istennel szeretetben egyesülve multak ki e világból, lelkeire is könyörgés módjaképen alkalmazhatnak. Nem érvény-

telenitvén ezt bármi egyéb ellenkező. Jelen iratunk örök időkre érvénynyel birandván. Kelt Romában sz. Péternél a halász-gyűrű alatt martius 11-kén 1864. Pápaságunk tizennyolczadik évében.

(P. H.)

Paracciani Clarelli Miklós,  
bíornok, m. k.

### Különfelek.

— Ő es. s ap. Felsege f. évi nov. 3-áról kelt legfelsőbb határozatából Machovics János népiskolai tanítót Kis-Tapolcsánban az oktatástéreni sokévi üdvös működésének elismerésül ezüst érdemkereszttel legkegyelmesebben földiszíteni méltóztatott.

— Kisapponyi Bartakovics Béla egri érsek ő nagyméltósága a pesti oltáregylet szent céljainak előmozdítására 100 o. é. frtot adományozni kegyeskedett, melyért ő excjának az egyleti igazgatóság részéről ezennel a legforróbb halálközönet nyilvánítottatik.

— Hogy a vallásalap kegyurasága alá tartozó rom. kath. és gör. kath. egyházi épületek, t. i. templomok s paplakok újbóli építésénél s helyreállításánál az érdekelt vallási alap esetből káróktól lehetőleg megóvassék, a nmlgn magyar kir. helytartótanács szükségesnek látta, az e részbeni árlejtési tárgyalásoknál, s az árlejtés eredménye nyomán a legjutányosabban vállalkozóval létesítendő szerződés megkötésénél követendő eljárást az állami építkezéseknél előírt eljárás mintájához képest szabályozni. Az e részben kidolgozott utasítás, melyben az árlejtési feltételeket tartalmazó hirdetés, a különleges feltételek, a szerződés s az írásbeli ajánlat mintái is foglaltatnak, a magas kormányzók részéről mult hó 10-án 72,783. sz. a. az illető egyházi főhatóságoknak oly megkereséssel küldetett meg, hogy azt alárendelt egyházi közegekkel közöljék, azokat előforduló esetekben ez utasítás szerinti eljárásra figyelmeztetni sziveskedjenek. „S—ny.”

— A győri kath. legényegylet évfordulati ünnepélyén — olvassuk a „Gy. K.”-ben — megható volt hallani megyés püspök ő mlgának szívemelő beszédét, valamint Nogaall Károly kanonok ur ő nga, úgy ft. Mohl Antal és Nagy György urak lelkesítő alkalmi beszédüket. Az ifjuság öszhangzó énekei s szavataival a roppant számu jelen voltaknek érdekes élvezetet szereztek.

— A szombathelyi püspöki megyében, Vasme gyének ugynevezett Gyöngyös mellékén fekvő Csénye község lakói, a helybeli kath. templom csinosítására e napokban 84 o. é. forintot kézbesítettek a helybeli lelkipásztornak, mi ámbár magában véve csekély mennyiség, de becsét emeli azon körülmény, hogy néhány évvel ezelőtt a nevezett hívek jég, tavaly marhavész, az idén igen szűk termés által vannak sújtva. A nevezett mennyiséget katonai lovarda és egyéb katonatartási költségek fejében kapta ezen érdemes közönség az országos péntzárból, s e pénzsűk világban magának is jól esett volna azt megtartani adópótlékul, de keresztény nagylelkűséggel az Isten házának ajándékozta. Ugyanezen közönség 1856-ban egy kis kápolnát épített közel a helységhez; s most néhány tehetősb család összeállott, hogy azon kápolnához keresztutat csináltat. Az anyagnak nagy részét a vállalkozók már össze is hordták. A felállítás az idei súlyos körülmények miatt jövő tavaszra halasztott. A keresztut építését leginkább köszönjük Rába-Sömjénben lakó Pap József, egyszerű volt jobbágy bőkezűségének, ki a statió-képek megszerzéséhez 100 o. é. frttal járult. Ezen istenfélő ember jelenleg a rába-sömjéni templomban új oltárt csinált, mely több száz frtba kerül. Néhány évvel ezelőtt ugyan R.-Sömjénben gyönyörű kökeresztet állított, a szükséges alapítványnyal ellátva. Még előbb pedig örökös szent misékre a

szombathelyi káptalannál 400 pftot alapított. Mindezekért Istené legyen a dicsőség! de az illetők megérdemlik, hogy jó eselekedeteiket a szentek gyülekezete emlegesse, miszerint mások is hasonlókra buzduljanak, az ellenesek pedig lássák, hogy él a keresztény kath. anyaszentegyház, áll Roma még!

— Arvamegyét az inség mindinkább fenyegeti. Némely alsóbb vidéki község határait kivéve — írják onnan — nincs a megyében sem gabona, sem burgonya, sem káposzta, sem főzelék, sem gyümölcs. Az esőzés közben learatott, félig zöld vetés szalmája inkább trágyának való mint takarmánynak, s a marhát nemhogy táplálná, inkább megrontja. Most már a tél is beköszöntött és sok helyen a burgonya még a földben van s alkalmasint ott is telel. Valamint tavaly az alföldiek, úgy most arvamegyei testvéreink fognak könnyoradományokra szorulni.

### Karácsonyi és ujévi ajándékul

alkalmas könyvek (kiadta a Szent-István-Társulat, megszerezhetők annak ügynökségében (Lipótutca 8. sz.) és Hartleben társulati könyvkereskedő által).

**Pázmány imakönyve**, képekkel diszkiadásban 2 frt 10 kr, keményen kötve 1 frt 20 kr, nagy 8r. 600 lap.

**Jézus és Mária szíve** (imakönyv), diszkiadásban 1 frt 20 kr, 8r. 462 l.

**Szent László magyar király tisztelete**, aczélmetszettel 194 lap, diszkiadásban 60, vászonban 40 kr.

**Isten az én örömem** (imakönyv), növendékek számára. Irta Göndöcs Benedek, diszkiadásban 2 frt, keményen kötve 1 frt 20 kr.

**Szent ösvény** (imakönyv), kisebb 8r. 412 l., diszkiadás 1 frt, kapható kötetlenül is.

**Lelki Manna** (ima- és énekes könyv), az ifjuság számára Tárkányi tól. Kis 8r. 336 l. diszkiadás 1 frt 5 kr, keményen kötve 35 kr.

**Istenfélő gyermek**, szintén kis imakönyvecske az ifjuság számára, irta Tóth Károly. 260 l., csinos parány-kiadásban diszkötésben arany metsz. 50 kr.

Ugyanez németül „Gottesfürchtige Kind“ ép oly alakkal és árral.

**Imák és intelmek hadfiak számára**, 7-ik kiadás (zsebkiad.) 208 l., ára 30 kr.

**Ifjusági iratok**: I. kötet „Szent Miklós napja“; II. köt. „Pali és Gyuri“; III. köt. „Sismond család“; IV. „A braminok“; V. „A vad rózsák“; VI. „Aranka v. az alázatosság diadala“; VII. „A számtízött leánya“ francziából fordítva. Gyönyörű diszkiadásban 50—50 krjával.

### Adakozások.

A Szent-László-Társulatra.	frt	kr
A bajai nagygymnasiumi tanári kar . . . . .	12	—
Subajda János esperes és romhányi plebános végrendeleti hagyatéka . . . . .	10	—
A kalocsai érseki megyéből . . . . .	121	—

### Kegyes adományok.

Nábráczky Sándor békécsabai segédlelkész pápa ő Szentségének 1 frt 68 kr.

### Nyílt levelezés

Ft. Devics József urnak Taranyban. A 13 frt 80 krt köszönettel megkaptuk. A Sz.-László-Társulat titkára.

Kiadja a **Szent-István-Társulat**. — Felelős szerkesztő: **Szabóky Adolf**

Nyomatott Pesten, 1864. **Emich Gusztáv**, magyar akadémiai nyomdásznál (Barátok tere 7. sz.)